

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУЧАСНОМУ КІБЕРКАПІТАЛІ ЯК ПРЕДМЕТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
1.1. Феноменально-екзистенційні підходи цифрового безсмертя щодо креативної особистості	6
1.2. Феноменологія мудрості як імунно-модуляторний тренд у системі кіберкапіталу	8
1.3. Тензорно-інваріантний принцип нейроенергетичного кіберчислення щодо розвитку штучного інтелекту в законодавчому полі сучасного кіберкапіталу	106
РОЗДІЛ 2. КІБЕРКАПІТАЛЬНА КОНСТРУКЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА «ДЕРЖАВИ В СМАРТФОНІ»	
2.1. Науково-технологічний кластер держави та бізнесу щодо розвитку штучного інтелекту в системі кіберкапіталу	115
2.2. Контррозвідка як латентна контрольньо-координуюча структура кодово-пізнавальної інформації щодо «держави в смартфоні»	124
2.3. Кібербезпекове управління інвестиційним ризиком в антикорупційному праві	131
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРАКТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ СУЧАСНОГО КІБЕРКАПІТАЛУ	
3.1. Інфраструктурна практика як важливий механізм реалізації сучасного кіберкапіталу	141
3.2. Міжнародно-правова перевірка відповідності математичної моделі щодо штучного інтелекту: сучасне кіберкапітальне забезпечення нафтогазових об'єктів підвищеного ризику	147
3.3. Космічна фрактальність щодо штучного інтелекту у міжнародному праві	150
3.4. Міжнародно-правовий механізм захисту навігаційної структури штучного інтелекту як кластерного аерокосмічного комплексу кіберкапіталу	159
3.5. Ентропійний підхід квантової логістики щодо розрахунку нейроенергетичних витрат у критичній інфраструктурі: ризику та заходи	160
ВИСНОВКИ	164
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	165

ВСТУП

У сучасному міжнародно-правовому дискурсі з *актуальних* проблем штучного інтелекту як фундаментальної матриці сучасного кіберкапіталу значна увага зосереджена на перспективному розвитку квантової комп'ютеризації. Адже сьогодні новий тип виробничих процесів кардинально змінюється під впливом всеосяжної роботизації та діджиталізації. Це відкриває широкі можливості, але разом із тим і ризики для споживання через інтернет речей, що є «кібербудинком», наповненим товарами і продуктами повсякденного використання із вживленими чіпами, які підлаштовуються до середовища.

При цьому, одним із наслідків запровадження штучного інтелекту (зокрема біороботів) у виробничі процеси та переходу інформаційного поля на цифрові технології у ЄС може бути прийняття рішення про зміни до оподаткування корпорацій, які використовують такі процеси з метою створення джерела для соціальних виплат найбільш бідним громадянам. В авангарді цих змін перебуває інтелектуальна еліта (вчені, інженери-конструктори, ІТ-фахівці тощо), відтік якої для країн периферії і напівпериферії недопустимий, оскільки за умови зростаючої трудової міграції здійснювати нанотехнологічні відкриття у системі штучного інтелекту і впроваджувати інновації не буде кому. Тому, для цього має бути інтелектуальна співпраця провідних країн світу. Так, наприклад, у м. Дніпро є відповідна база щодо створення інноваційних науково-технологічних розробок та впровадження в життя феномену космічних об'єктів.

З цією *метою* сучасна освіта не повинна бути інертною (застарілою, стереотипною), а, навпаки, бути інноваційною. На жаль, в освітньо-науковому середовищі поки-що йдуть лише обговорення, а треба негайно діяти, щоб відповідати нагальним потребам та вимогам часу. Тому, для вирішення цих невід'ємних *завдань* міжнародного значення мають бути експерти з питань штучного інтелекту, а саме: має бути застосована в міжвідомчо-силових структу-

рах України Наглядова науково-експертна рада з питань штучного інтелекту. Для цього, в епоху глобалізаційних змін кіберсучасності повинні бути, в першу чергу, фахівці юрисдикції, які спеціалізувались би в сфері нанотехнологій (квантової комп'ютеризації, штучного інтелекту, космічних об'єктів, космічного туризму). В цьому відношенні саме Відкритий міжнародний університет розвитку Людини «Україна» відповідає вимогам кіберсучасності, Президентом якого є доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки, Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки Таланчук Петро Михайлович. Цей університет, лейтмотивом якого постає також Директор інституту права та суспільних відносин Терещенко Андрій Леонідович, і є фундатором науково-теоретичної розвідки щодо квантової комп'ютеризації як феноменально-цифрової комунікації у міжнародно-правовому процесі, а також щодо міжнародно-космічного туризму на сучасному ринку праці, оскільки професорсько-викладацький склад означеного університету цілісно відповідає викликам кіберсучасності.

Від авторів

РОЗДІЛ 1.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУЧАСНОМУ КІБЕРКАПІТАЛІ ЯК ПРЕДМЕТ МІЖНАРОДНО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

1.1. Феноменально-екзистенційні підходи цифрового безсмертя щодо креативної особистості

У наш час, коли світ стає глобально небезпечним, епоха безкарності реально потребує виконання превентивних заходів кібербезпеки підвищеного характеру від будь-яких загроз. За цих умов науково-суспільні категорії, як живе – не живе, реальне – віртуальне, розумне – не розумне креативно переглянуті в контексті новітніх цифрових технологій. Адже штучне моделювання предметів на атомно-молекулярному рівні вдосконалив виробництво таким чином, що процес кіберконструктивної побудови штучного інтелекту постане близьким до оптимального. Саме це дасть змогу креативній особистості якісно та раціонально витратити власні нейроенергетичні розрахунки як інтелектуально-продуктивний час на творчу працю.

Тому, при цьому постає актуальність феномену цифрового безсмертя щодо креативної особистості, згідно з яким повне копіювання особистості людини та громадянина на електронний носій є реальним. Згідно з теоретиками трансгуманізму, життя не є фізичним процесом, оскільки життя – це кодифікована інформація про особистість, здійснена на відповідному носіїві, а саме: цифровому або кодуєчому ДНК у випадку з фізичним життям.

У свою чергу, сучасні науково-технологічні можливості щодо цифрового безсмертя креативної особистості в недалекому майбутньому приведуть до філософсько-правових потрясінь. Це сто-

сується переосмисленню традиційних уявлень про такі фундаментальні поняття, як життя, розум, людина, природа, існування. Адже побудова цілого спектра функціональних систем конструкції, що постійно ускладнюється – від простих механічних нанопристроїв до живих розумних істот – означає, що суттєвої різниці між живим («зомбованими курчатами») і неживим немає, а є лише системи, що різною мірою мають характеристики, що традиційно асоціюються з реаліями життя. У цьому відношенні поступово стирається відмінність між мислячою системою, що має розум і волю, жорстко запрограмованою кібернетичною системою.

Сучасний розвиток нейробіолінгвістики як цифрового безсмертя в системі штучного інтелекту показують, що «всі інтерпретації психологічного рівня виявляться можливими і на рівні комп'ютерного моделювання мозку. У тому числі інтерпретація таких особливостей мозку, як інтуїція, інсайт, творчість і навіть гумор» [124, с. 117]. У такому разі необхідно ще раз замислитися про те, що можливо живе – це не протилежність неживого, а просто надто складне неживе, а розумне – просто надто складне нерозумне. Це приведе до реалізації сценаріїв так званого «цифрового безсмертя», відновлення живих розумних істот за допомогою інформації, що зберіглася про них. Така можливість розглядається не лише письменниками-фантастами. Так, на практиці в 2005 році компанією Hanson Robotics був створений робот-двійник письменника Філіпа Діка, відтворюючий зовнішність письменника із завантаженнями в примітивній мозок-комп'ютер усіма творами письменника. З роботом можна розмовляти на теми творчості Діка [5]. Іншими словами, можливо, що в недалекому майбутньому залежно від збереження інформації за допомогою квантової комп'ютеризації про неї саме креативна людина вважатиметься безсмертною в цифровому форматі, що є виявом реального та віртуального світів як одне невід'ємне органічне ціле. Для цього варто висвітлювати біогенне середовище, в якому біологічні системи на основі білків і ДНК є лише одним із відомих підходів до розвитку генонанотехнологій у системі штучного інтелекту. При цьому можна виокремити два векторні напрями: перебудова тіла людини і перебудова його розуму, в якому дух як тіло, а тіло як дух, що є питанням наукової сміливості і честі.

Кібервірусна реклама як спекулятивно зманіпульований соціогенний вплив на інтелект людини та громадянина

У сучасному кіберпросторі феномен вірусу є надпотужним носієм кодової інформації, що живе саме у клітині, а не поза нею, як «геном», що зберігає свою ідентичну структуру в біогенному середовищі. В такому середовищі є добротні віруси та шкідливі, що конкурують між собою. За цих умов людська природа є сукупною матрицею різного ієрархічного порядку вірусів, оскільки феномен вірусу ідентифікує імунну систему. Таким чином, вірусний паразитизм перевтілюється в нейронний симбіонт, що латентно проживає в людському організмі, подаючи відповідні сигнали щодо синдрому, захворювання тощо. Адже саме латентні віруси у людському організмі живуть дуже довго, передаючи генетичну інформацію із династії в династію. При цьому варто зазначити, що вірусна субстанція як природна її першооснова має здатність паразитувати над іншими вірусами з метою власного самовиживання, що притаманно і для тваринного, рослинного та людського світу.

Тому, цей напрямок у вірусології з огляду бактеріологічної безпеки сьогодні є нагальною потребою. У цьому відношенні вакцинація як щеплення мінімізує ризики щодо, наприклад, захворювання на «рак шийки матки». Існує припущення, що Китай як закрита держава є певним носієм бактеріологічної зброї, де в спеціальних лабораторіях вирощують так звану корону вірусу з метою світового ксенофобію у геополітичному та геоекономічному просторі.

1.2. Феноменологія мудрості як імунно-модуляторний тренд у системі кіберкапіталу

Розглядаючи питання, пов'язані з науковим визначенням поняття «феноменологія мудрості», треба зазначити, що в синонімічному ряді поряд із цим терміном у науці використовуються й інші. Такі базові елементи вчення мудрості, як софійність, вміння, майстерність, кмітливість, толерантність, розсудливість, виваженість тощо були ґрунтовно основоположені ще давньогрецькими філософами: Піфагором, Платоном, Аристотелем, Діогеном. Крім того,

необхідно акцентувати увагу на епоху життя таких відомих мудреців і пророків VIII – III ст. до н. е. (період «осьового часу»): Конфуція і Лію-Цзи в Китаї, Будди в Індії, Заратустри в Персії, старозавітних пророків Ілії, Ісайї, Ієрамії в Палестині, Гомера, Геракліта тощо. Саме «осьовий час» породив світові релігії, філософію мудрості, сформував уявлення про людство, його цінності та ідеали.

Адже філософія різних часів і народів намагались відшукати одвічне таїнство мудрості. У цьому змісті саме вивчення історії розвитку феноменології мудрості є сьогодні актуальною, оскільки ідея порядку в контексті духовного капіталу мудрості розглядається незаперечною цінністю. У світовій історії це примушує людину, хоче вона того чи ні, системно рухатись у певному напрямі. При цьому, головною темою філософствування давніх мудреців був світ як єдине, упорядковане ціле, як «космос», наділений розумом і душею. І хоча мислителі в пошуках порядку нерідко звертались до Бога, «природна організація порядку» вважалась саме тією домінантою, що має бути розумним впорядкуванням в основі духовного капіталу мудрості. У систематизованому вигляді цю ідею вперше оприлюднили давньогрецькі мислителі.

У цьому контексті, спираючись на давньогрецьку традицію, сучасна вітчизняна дослідниця І. Степаненко вважає, що: «Природний, космічний і божественний порядок, який мав для стародавніх греків первинне значення, уявляв собою своєрідну проекцію законів людського життя. Піфагорійці наділяють всезагальне буття душею. Емпедокл каже про властиві цьому буттю елементів любові та ненависті. Анаксагор та Діоген Аполлонійський приходять до поняття всеорганізуючого духу» [110, с. 21]. Саме такий ракурс розширює лексико-семантичне поняття феноменології мудрості.

За цих умов для визначення поняття «феноменологія мудрості», варто зазначити Дух «як цілокупне, творче, енергетичне джерело світу, невід’ємними властивостями якого є Благо, Мудрість, Істина та Краса» [110, с. 24]. Ці уявлення про неподільні ознаки Духу, про його існування, слугують подальшому розвитку у християнському світогляді і постають як смислові константи поняття феноменологія мудрості. «Для християнського світогляду Бог – це надсвітовий Дух, який свобідне творить не тільки природу, але й людину. При

цьому складається уявлення, що людина лише частково належить природі» [110, с. 26].

У дусі поглядів давньогрецьких мислителів необхідно розглянути вчення Цицерона, за яким правити в державі повинні найкращі. «Тому, якщо вільний народ вибере людей, щоб довірити їм себе, – а вибере він, якщо тільки піклується про своє благо, лише найкращих людей, – то благо держави, безсумнівно, буде вручено мудрості найкращих людей... Тим більше, що сама природа влаштувала так, що не тільки люди, що перевершують інших своєю доблестю і мужністю, повинні мати зверхність над слабкішими, але й ці останні охоче коряться першим» [56, с. 83]. Рабство теж обумовлене самою природою, яка дарує кращим людям панування над слабкими для їх же користі. Мудрий же державний правитель, згідно з Цицероном, повинен бачити й угадувати шляхи і повороти в справах держави, усіяко сприяти міцності і довговічності держави.

Особа, що відає справами держави, повинна бути мудрою, справедливою, витриманою і красномовною. Вона повинна бути обізнаною у державознавстві і «володіти основами права, без знання яких ніхто не може бути справедливий». Досвід минулого, на його думку, показує: держава така, якими є люди, що займають у ній найвище положення. «Зло не тільки в тім, що проступки здійснюють перші особи, а в тім, що знаходилась значна кількість тих, хто їм наслідує» [56, с. 84].

Таким чином, Цицерон вважав науку і мистецтво як одне органічне ціле, що вимагає не лише знань і чеснот, але й уміння практично їх застосовувати в інтересах справедливості та загального блага як завдання мудрості.

Крім того, поява християнства як світової релігії, зокрема, в межах Римської імперії стала важливим фактором оновлення світу, пошуку нової моделі життєустрою. Виникнувши в I ст. н. е. з вчення невеликої іудейської громади Єрусалима, воно, за п'ять століть, поширилося на всі народи Середземномор'я, а потім і всієї Європи, вплинуло на суспільно-політичну думку.

Основні твори раннього християнства з'явилися в другій половині I – середині II ст. З них 27 було канонізовано і склали Новий заповіт. Серед них чотири євангелія, 21 послання апостолів

і Одкровення св. Іоанна Богослова. Таким чином, Біблію (Святе Писання) склали Старий і Новий Заповіт.

У книгах Нового заповіту засуджувався рабовласницький Рим – «царство диявола», «диявольський світ зла і насильства», римські імператори, особливо звір-антихрист Нерон – гонитель християн. В Одкровення Іоанна Богослова передвіщається загибель Риму – «великої блудниці». Християни чекали другого пришествя Месії, Христа-спасителя, божого посланника, що зруйнує царство зла, повалить гнобителів «у геєну вогняну» [38, с. 42]. Існуючі держави, як установлення людини, засуджувалися. Їм протиставлено Царство небесне як найдосконаліше і найсправедливіше, де трудящі «не будуть уже... жадати і не буде палити їх сонце і ніяка спека» [38, с. 43].

Учні Христа проповідували смиренність і непротивлення злу насильством: «не противтеся злomu», «любіть ворогів ваших, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує». Головне ж – чекання близького пришествя Месії: «Се, гряду незабаром, – говориться в Новому заповіті, – і відплата Моя зі Мною, щоб воздати кожному по справах його» [38, с. 44].

Відповідно до традиції Стародавнього Сходу Біблія проповідує божественне походження усякої влади і покірність їй. «Усяка душа да буде покірна вищій владі; адже немає влади не від Бога, існуючі ж влади від Бога встановлені. Тому той, хто противиться владі, противиться Божому установленню», – говориться в «Посланні до римлян» апостола Павла [56, с. 46].

Іншими словами, християнство – це революція в античному світі в поглядах на людину, що вимагала його духовної свободи, рівності і загальнообов'язковості праці. Християнські громади організовувалися на колективістських началах, зі спільністю майна, праці, трапез. «Якщо хто не хоче трудитися, той не їж». Засуджувалися багаті: «Легше верблюду пройти крізь голкове вушко, ніж багатому увійти до Царства Божого» [56, с. 53]. Пропаганда божественного «закону свободи», рівності всіх перед Богом («Немає іудея, ні грека, немає раба, ні вільного, немає чоловічої статі чи жіночої, – тому що усі ви одне в Ісусі Христі»), принципу еквівалента – «рівним за рівне» («І як хочете, щоб з вами поводитись люди,

так і ви поведіться з ними») відображала давні природно-правові ідеї і уявлення [56, с. 54].

Біблія надає значну роль закону в подоланні пороків людини. «Не думайте, що Я прийшов порушити закон чи пророків; не порушити прийшов Я, але виконати». Заохочуються виконавці закону, «тому що не слухачі закону праведні перед Богом, але виконавці закону виправдані будуть» [29, с. 111]. При цьому чинність закону поширюється лише на прийнявших його, «на тих, хто стоїть під законом». Закон свідчить про правду Божу і має владу над людиною, поки вона жива. Вище закону – віра. «Закон свят», – проголошується в Біблії. Його божественне походження підтверджується притчею про передачу Господом через пророка Мойсея кам'яних скрижалей з викарбованими на них заповідями. Із десяти заповідей, що стали канонічними, перші чотири присвячені релігійним догмам, п'ята – вимога шанувати батьків («Шануй твого батька і мати твою, щоб довгі були дні твої на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі»), а інші – застереження від карних злочинів («Не вбивай», «Не чини перелюбу», «Не кради», «Не свідкуй неправдиво на ближнього твого», «Не бажай будинку ближнього твого; не бажай дружини ближнього твого, ні раба його, ні вола його, ні осла його, нічого, що в ближнього твого») [29, с. 213]. Таким чином, норми заповідей вимагають недоторканності людського життя, власності, добросовісної поведінки. Слідування заповідям – шлях істинний, проголошується в Біблії.

Суд також «справа Божа». Бог дав напуття суддям через пророка Мойсея: «вислуховуйте братів ваших, і судіть справедливо... Не розрізняйте осіб на суді, як малого, так і великого вислуховуйте; не бійтеся обличчя людського, тому що суд – справа Божа, а справу, що для вас важка, доведіть до Мене і Я вислухаю її». Таким чином, «вищою судовою інстанцією» проголошувався Божий суд.

До середини II ст. керівництво християнськими громадами переходить у руки єпископів, пресвітерів, дияконів, що утворили клір. Єпископи різних громад установили між собою міцні зв'язки; була проголошена всесвітня церква. «Поза церквою нема спасіння», «без єпископа немає церкви», «на єпископа належить дивитися як на самого Господа», – учило духовенство. Привласнивши монопольне право проповідувати і тлумачити християнське вчення, духовен-

ство розробило складну систему обрядів, служб, догм, використовуючи ряд положень інших релігій (наприклад, мітраїзму) і філософських шкіл (стоїків, гностиків). Загальні трапези були замінені причащенням, апостоли – слугами і гонцями єпископів, рівність віруючих – нерівністю між кліром і мирянами. Засудження імператорської влади змінилось союзом з нею, розподілом світської і духовної влади, закликом до віруючих: «Віддавайте кесарю кесарево, а Боже – Богові». З IV ст. імператори вже були змушені зважати на церкву і навіть шукати в неї підтримки. За імператора Костянтина християнство було оголошено спочатку рівноправним з іншими релігіями, а потім і державною релігією (324 р.) [29, с. 123].

Значний вплив на розвиток ідеології християнської церкви справило вчення єпископа з Гіпсона (Північна Африка) Аврелія Августина, прозваного Блаженним і канонізованим церквою як святого і вчителя церкви. У знаменитих творах «Сповідь» і «Про Град Божий» філософ наполягає щодо дотримання християнських моральних заповідей, які повинні закріплюватися законами або звичаями держави. При цьому викладені основні положення християнської концепції світової історії, характерними рисами якої є божественна зумовленість, фаталізм.

Августин писав, що вся історія людства є розвитком двох держав: «Граду Божия» і «Граду земного» – гріховного, у якому царює диявол. Держава земна – створення людське, її ціль тимчасова, що створена насильством, тримається примусом. Тільки до церкви, як до земного прообразу божественного порядку, підходить визначення держави, дане Цицероном, тому що лише в ній право та істинна справедливість. «Град Божий», стверджував Августин, заснований на любові до Бога, що доходить до презирства себе. «Град земний» заснований на любові до себе, що доходить до презирства Бога [3, с. 86]. Така держава визначається ним як зібрання людей, об'єднаних суспільним зв'язком. В її основі лежить суспільний договір, зміцнений законом чи звичаями держави. Але в порівнянні з «Градом Божим» вона позбавлена вищої моральної сили і має єдину мету – «охорону земного світу», підтримку соціального порядку. Гріховність державно-правового життя виявляється, відповідно до Августина, у пануванні людини над людиною, в існуючих відносинах покори, панування і рабства. Такий порядок філософ називав